

Žēlsirdīgo māsu sagatavošana Krievijas Sarkanā Krusta darbības laikā Vitebskas guberņā 19. gadsimtā

Olga Odiņa, Inga Millere, Liāna Deklava, Kristaps Cīrcenis

Rīgas Stradiņa universitāte, Māszinību akadēmiskā skola, Latvija

Ievads. Ideja par Sarkanā Krusta organizācijas dibināšanu rodas kara apstākļos, lai sniegtu palīdzību cietušajiem neatkarīgi no karaspēka dislokācijas. Šīs idejas realizācijai 1867. gadā pievienojās arī Krievija, kuras sastāvā tolaik atradās Latvija, organizējot Krievijas Sarkanā Krusta darbību. Krievijas Sarkanais Krusts savas komitejas bija izveidojis visās plašās impērijas guberņās, tātad Vidzemei un Kurzemei tās atradās Rīgā un Jelgavā, bet Latgale bija pakļauta Vitebskas guberņas komitejai.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis bija sniegt pārskatu par žēlsirdīgo māsu sagatavošanu Krievijas Sarkanā Krusta darbības laikā Vitebskas guberņā 19. gadsimtā.

Darba izstrādei tika izmantoti Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja materiāli un Baltkrievu Nacionālā vēstures arhīva 2529. fonda lietas.

Pētījumā tika izmantota aprakstošā pētījuma metode.

Rezultāti. Krievijas Sarkanā Krusta Galvenā valde nolēma nodrošināt kara hospitāļus ar žēlsirdīgajām māsām, jo izrādījās, ka Biedrībās bija tikai tik daudz māsu, lai varētu nodrošināt vienīgi galvaspilsētas hospitāļus un dažas guberņas. Lai sniegtu medicīnisko palīdzību slimajiem un ievainotajiem kara laikā un nodrošinātu slimnieku aprūpi hospitāļos, slimnīcās un privātajās mājās miera laikā, nodibāja Krievijas Sarkanā Krusta žēlsirdīgo māsu kopienas. Latvijā pirmās Sarkanā Krusta žēlsirdīgo māsu kopienas izveidoja 1867. gadā Rīgā, vēlāk arī Jelgavā.

1810. gadā sāka būvēt Daugavpils (Dinaburgas) cietoksni. Šajā laikā pilsētā dislocējās hospitālis ar 300 vietām. No 1874. gada hospitāļos sāka apmācīt un sagatavot darbam žēlsirdīgās māsas. Tomēr joprojām bija jūtams žēlsirdīgo māsu trūkums. Līdz ar to galvenais kara medicīnas inspektors 1891. gada novembrī vērsās pie Vitebskas gubernatora ar lūgumu atbalstīt žēlsirdīgo māsu sagatavošanu šajā teritorijā. 1892. gada 30. decembrī Vitebskā tika nodibināta vietējās pārvaldes Krievijas Sarkanā Krusta žēlsirdīgo māsu kopiena. Kopiena sāka darbību 1893. gada 1. janvārī Vitebskā, Nikoļska (Никольская) ielā, ar vienpadsmit topošajām māsām. Kopienas dibināšanas laikā vecākās žēlsirdīgās māsas pienākumus pildīja Natālija Klementjeva (Наталья Николаевна Клементьева). Saskaņā ar Vitebskas žēlsirdīgo māsu kopienas nolikumu topošo māsu apmācība pēc programmas, kuru apstiprināja Krievijas Sarkanā Krusta Galvenā valde 1882. gada 19. februārī. Mācību ilgums bija gads un seši mēneši.

Holēras epidēmijas izplatīšanās dēļ 1894. gadā no māsu kopienas Vitebskā uz Rēzekni (Режеце), Daugavpili (Двинск) un Krāslavu (местечко Креславка) tika komandētas žēlsirdīgās māsas. Māsu uzturēšanu nodrošināja medicīnas iestādes, kur strādāja māsas. Par braucienu uz komandējuma vietu un atpakaļ pa dzelzceļu māsām tika izdota apliecība.

Ņemot vērā Sabiedriskās apgādības 1894. gada 31. oktobra pavēli Nr. 2731, žēlsirdīgās māsas tika ieskaitītas štata sarakstā vairākās pilsētas slimnīcās, proti, Vitebskā – divas, Polockā un Daugavpilī (Dvinskā) pa vienai, un uzturēšanas nauda bija 180 rubļu apmērā gadā katrai. Tātad šo māsu uzturēšana tika nodrošināta, turklāt katrai mācai tika izmaksāti 9 rubļi mēnesī ēšanai.

1894. gada 21. septembrī Apgabala štābs izdeva paziņojumu Nr. 16342 par to, ka gadījumā, ja Vitebskas guberņas ārstniecības iestādēs būs nepieciešams žēlsirdīgo māsu darbs, par to jāgriežas vietējā valdē Vitebskā.

Secinājumi. Krievijas Sarkanā Krusta darbības laikā Latgale bija iekļauta Vitebskas guberņā. Žēlsirdīgo māsu profesionālā apmācība pēc izstrādātas programmas notika žēlsirdīgo māsu kopienā Vitebskā. Pateicoties šai māsu kopienai, arī Latgale nepieciešamības gadījumos (piemēram, holēras epidēmijas laikā) bija nodrošināta ar žēlsirdīgo māsu palīdzību.